

Nevyriausybines organizacijos savivaldybese aktyvina valdzios instituciju prieziura

Aktyvus pilieciai ragina sprsti savivaldybiu problemas – savivaldybes gyventojams teikti daugiau atviru duomenu ir kokybiskenes informacijos, geriau informuoti piliecius apie situacija rajone ir teikiamas paslaugas internetu ir ziniasklaidoje, stiprinti jaunimo noru puoselėti viešąsias erdves, kartu savivaldybė ir NVO turėtų aktyviau koordinuotai teikti pagalba Ukrainos karo pabėgėliams, skatinti daugiau moterų įsitraukti į savivaldybės valdymą, gerinti mokinių psichologinį gerbūvį rajono mokyklose.

Daugelio savivaldybių gyventojai domisi, o kai kurių savivaldybių nevyriausybines organizacijos bei aktyvus pilieciai rimtai susirūpino paskelbus Lietuvos Vilniaus politikos analizės instituto Savivaldybių gerovės indekso duomenis. Iš savivaldybių duomenų kaitos akivaizdu, kad kai kurios savivaldybės susiduria su nemažomis socialinėmis, ekonominėmis ir demografinėmis problemomis. Septynių savivaldybių nevyriausybines organizacijos kartu su Vilniaus politikos analizės instituto ekspertais susibūrė norėdami giliau išanalizuoti vietos problemas ir bandyti kai ką pakeisti ir paskatinti savivaldybės vietos valdžią aktyviau problemas sprsti atsižvelgiant į NVO siūlomus sprendimus. Susibūrusios NVO kartu mokėsi identifikuoti problemas, rinkti duomenis, analizuoti situaciją ir pasiūlyti problemų sprendimus. Kartu įgytos žinios ir gebėjimai suteiks aktyviems piliečiams daugiau galių atstovauti savo interesus ir dalyvauti politikos formavimo procese, paremtame tyrimų ar oficialiosios statistikos duomenimis. Išanalizuotas problemas ir jų sprendimo būdus nevyriausybiniškai pristatė vietos gyventojams ir savivaldybės politikams bei kvieisti vietos NVO, valdžią bei gyventojus prisidėti sprendžiant identifikuotas problemas.

Kupiškyje dauguma NVO yra formalios ir turi mažai įtakos vietos valdzios sprendimams.

Kupiškio vietos veiklos grupė nustatė, kad rajone NVO organizacijos dažnai veikia tik minimaliems organizacijos ir jos narių poreikiams tenkinti, kurie dažniausiai apima tik vienkartinis susitikimus (organizuojami keli susitikimai, dažniausiai – išvykos). Sukurtos NVO tarybos yra formalios, todėl nedalyvauja viešajame valdyme ir neatstovauja organizacijų interesams, nėra aktyvių lyderių. Todėl, Kupiškio VVG rekomenduoja savivaldybės administracijai motyvuoti ir aktyvinti vietos NVO, nediskriminuoti NVO ir teikti viešai visiems vienodai prieinamą, viešą informaciją, o taip pat rengti nuolatinis vietos valdzios susitikimus su NVO (bent ketvirtinius), kuriuose būtų svarstomi aktualūs NVO klausimai. Šiuose susitikimuose pačios NVO galėtų teikti viešosios politikos tobulinimo siūlymus. Nevyriausybinioms organizacijoms Kupiškyje reikia visų pirma sudaryti bendrą duomenų bazę apie rajone veikiančias NVO. Įtraukti į NVO tarybas jaunų asmenų. Tiek savivaldybės, tiek ir pačių NVO pastangomis būtina stiprinti veikiančių NVO/bendruomenių tarybų kompetenciją, svarbus jų motyvavimas (stiprinami esami, o nekuriami nauji dariniai). Tik

taip NVO taps valdžios priežiūros organizacijomis, o ne vien dėl formalių įstatyminių reikalavimų įsteigtomis organizacijomis. Neabejotinai svarbu, kad rajone būtų palaikomas dalyvaujamas savivaldybės biudžetas, o NVO gebėtų komunikuoti su vietos gyventojais apie identifikuotas problemas ir jų galimus sprendimus per vietos žiniasklaidą ir per socialinius tinklus.

Kėdainiuose NVO ragina gerinti emocinę aplinką mokyklose

Kėdainių „Bendruomenių iniciatyvų centras“ kartu su mokinių organizacijomis identifikavo, kad nors rajono mokinių formalūs pasiekimai Lietuvos kontekste geri, tačiau prasta emocinė aplinka ir mokinių savijauta mokykloje: „Mokytojai nori, kad mes būtume aktyvūs, smalsūs, bet mokytojai mumis nesidomi, jiems nerūpi mūsų patirtys, nuomonė, gerovė” (grupės citata). Nelaimingi mokiniai, vėliau nelaimingi suaugę arba nenorintys grįžti po studijų absolventai taip pat supranta, kad daug kas priklauso nuo mokyklos mikroklimato, bendruomeniškumo, mokinių savivaldos, motyvacijos keisti situaciją. Savivaldybės ir mokyklų vadovams dažniausiai rūpi tik formalūs, pamatuojami ir reitinguojami rezultatai. Švietimo organizavimas ir švietimo įstaigų kultūra yra išimtinė savivaldybės atsakomybė, nes ji yra švietimo įstaigų steigėja.

Projekto komanda Kėdainiuose nustatė, kad tiesiogiai nuo mokyklų steigėjo priklauso, kokia mokyklose susiformuoja kultūra, todėl kitomis NVO savivaldybės tarnautojams pristatė, kad veiksminga mokyklų vadovų lyderystė ir vadyba su vietos bendruomenės ir steigėjų pagalba gali tapti esminiu veiksniumi įgyvendinant numatytą pokytį. Todėl pagrindiniai pokyčio veiksmai yra nukreipti į mokyklų vadovus, mokytojus, tėvus, mokinių savivaldos institucijas ir mokyklų steigėjus –savivaldybės administraciją. Komanda nusprendė, kad ši projektas bus ilgalaikis ir nuolat veikdami nuolat stebės, ar situacija gerėja. .

Varėnoje savivaldybei bendradarbiavimo galią rodo senjorai

Varėnos sveikatingumo klubas Ropė vienija senjorus. Projekto komanda susirūpino jaunimo požiūriu į gamtą ir mus visu supančią aplinką. Viešosios erdvės sutvarkytos išbūna tik keletą savaičių, kol vandalai ją suniokoja. Niokotojams, o ir jų nesudraudžiantiems tėvams, turbūt atrodo, kad tai „niekieno žemė“, jie nesijaučia šio nuostabaus Lietuvos kampelio šeimininkais. Projekto dalyviai mano, kad tikslinga būtų aplinką tvarkyti visiems kartu ir įtraukti savanorių šeimas, jaunimą, vaikus, tėvelius ir senelius. Tik taip galim apsaugoti sutvarkytą aplinką, nes tik tada kiekviena šeima jaus atsakomybę už savo darbo rezultatus. Taip ne tik sumažėtų atotrūkis tarp gyventojų ir savivaldybės valdžios, bet prisidėjusius prie aplinkos tvarkymo ne tik skatintų neniokoti savo rankomis puoselėjamos erdvės, bet prisidėtų prie jos saugojimo. Varėnos NVO jau įgyvendino bandomąją veiklą- savivaldybei nurodžius konkretų viešosios erdvės sklypą sukviėtė daugelį NVO, Švietimo įstaigų, senelių namų gyventojus į krukų lankos sodinimą. Aktyvūs Varėnos senjorai šiuo projektu rodo savivaldybės administracijai, kad aktyviau bendradarbiaujant

su gyventojais ir juos jungiančiomis NVO galima daug daugiau nuveikti Varėnos ateičiai - kad norėtūsi čia grįžti gyventi.

Zarasų moterys uždirba daugiau už vyrus, bet vadovaujančiose postuose jų mažai

Zarasų asociacija „Moterų politikų bendruomenė“ išanalizavo ir nustatė, kad politinio pasitikėjimo pagrindu skiriamuose Zarasų rajono savivaldybės vykdomosios valdžios pareigybėse nėra nė vienos moters. Dešimčiai seniūnijų vadovauja vyrai. Zarasų rajono savivaldybės atsakinguose ir reikšmingiausiuose vadovų postuose nėra moterų. Moterys vadovauja tik mažoms socialinės srities įstaigoms, kurioms užduotis deleguoja ir asignavimus skiria valdžios vyrai. Moterų vadovių pareiginės funkcijos visiškai priklausomos nuo vienasmenių mero sprendimų. Dar daugiau, moterys neskiriamos į vadoves tose srityse, kur veikla susijusi su pajamų uždirbimu ar kūryba: UAB-ams, kurių akcininkė yra savivaldybė, kultūros įstaigoms, sveikatos priežiūros įstaigoms Zarasuose vadovauja išimtinai vyrai.

Siekiant keisti tokią padėtį reikia žymiai daugiau viešumo ir skaidrumo. Būtina mažinti nepotizmo lygį savivaldybėje. Nevyriausybinės organizacijos keičiant šią situaciją gali labai daug kuo prisidėti, ypač komunikuoti problemą platesnei visuomenei ir aktyviai stebėti situacijos kaitą ir ją viešinti. Zarasuose numatoma analizuoti ir skelbti „Vadybos lygybės indeksą“. Šia idėja siekiama supažindinti ir kitų savivaldybių nevyriausybinės organizacijas, kol tokia stebėseną būtų įgyvendinta bent apskrityje.

Skylėta Kelmės savivaldybės komunikacija

Kelmės „Informacijos mainų ir švietimo centras“, išanalizavęs ir palyginęs Kelmės savivaldybės ir kitų savivaldybių viešosios informacijos komunikavimą gyventojams, nustatė, kad didelė problema yra nekokybiška ir nesavalaikė komunikacija tarp Kelmės rajono savivaldybės ir gyventojų. Ši problema turi įtakos ne tik rajono įvaizdžio formavimui, bet gyvenimo Kelmėje patrauklumui, paslaugų informacijos kokybei ir bendradarbiavimui tarp gyventojų ir valdžios.

Daug problemų Kelmės rajone kyla dėl nekokybiškos komunikacijos, nes aktualios naujienos pateikiamos pavėluotai, neadresuojant jų tikslinėms grupėms, nesiekiant konkretaus rezultato ir jų atgalinio ryšio. Savivaldybės tinklapyje pateikiamos informacijos vizualizacija itin skurdi, savivaldybės posėdžių informacija (posėdžiams vykstant) pateikiama tik žodžiu. Tiek komunikacijai, tiek rajono įvaizdžio formavimui skiriama mažai dėmesio, ypač socialiniuose tinkluose, nors toks būdas yra itin paveikus jaunesnio amžiaus rajono gyventojams dėl greitai pateikiamos bei gaunamos informacijos, galimybės užduoti rūpimus klausimus ir gauti atsakymus greičiau ir patogiau.

Šiuolaikiška, aiški ir tiksli savivaldybės komunikacija, kompetentingi rajono valdžios atstovai ir darbuotojai keltų didesnę pasitikėjimą ne tik rajono gyventojams, kitoms savivaldybėms, su

kuriomis atsivertų daugiau bendradarbiavimo ir aktyvaus dalijimosi patirtimi galimybių, bet ir galimiems investuotojams, bei turistams. Nevyriausybinių organizacijų rekomenduoja savivaldybės administracijai sustiprinti kompetenciją šioje srityje ir planuoja toliau stebėti Kelmės savivaldybės komunikacijos ir gyventojų informavimo kaitą bei skaidrumą.

Ar Biržai taps gyvybingu regionu?

Biržų jaunimo klubas „Žalias“ išanalizavo miesto gyvybingumo situaciją savo regione ir nustatė, kad Biržų savivaldybėje trūksta proaktyvios investicijų pritraukimo strategijos. Taip pat nėra kvalifikuotų specialistų, talentų pritraukimo programos, darbo su reemigrantais gairių, kviečiančių juos sugrįžti ar atvykti gyventi į Biržus. Sudėtingas susisiekimasis su rajono centru, smulkaus verslo vystymo paslaugų bei infrastruktūros stoka bei finansinio jaunimo neraštingumo klausimai jau seniai yra aktualūs, bet sprendžiami nepakankamai pakankamai aktyviai ir trukdo kurti tvaresnę regiono gerovę.

Biržams būtina sistemine viešosios gyvenimo infrastruktūros, verslo skatinimo ir jaunų profesionalų pritraukimo bei investicijų ilgalaikę strategiją. NVO pasiryžusios ne tik aktyviai prižiūrėti valdžios institucijų veiklą, bet ir aktyviai prisidėti prie gyvybingesnių Biržų kūrimo.

Bendros Panevėžio NVO ir savivaldybės pastangos, lengvinančios Ukrainos piliečių integraciją Panevėžio nevyriausybine organizacija „Septynios akimirkos“ VšĮ „Septynios akimirkos“ nuo pat pradžių siekė padėti į mūsų šalį atvykusiems Ukrainos karo pabėgėliams, padeda jiems integruotis į mūsų visuomenę. Dalis į Lietuvą atvykusių karo pabėgėlių savo laikiniais namais pasirenka Panevėžio miestą. Migracijos departamento Panevėžio skyriuje nuo karo pradžios užsiregistravo 924 karo pabėgėliai. Iš jų 395 vaikai iki 18 metų, 492 suaugusieji nuo 18 iki 64 metų, 37 vyresni nei 65 metų. Nors gavę leidimus gyventi Lietuvoje Ukrainos piliečiai gali gauti socialines išmokas, tačiau mažai dėmesio valdžios institucijos skiria pabėgėlių emocinei ir psichologinei pagalbai. Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas ukrainiečių psichologinei būklei ir socializacijai. Dauguma jų atvyksta iš smarkiai karo nuniokotų vietovių, patyrę psichologinį ir fizinį smurtą. Iš vienos pusės, svarbu ne tik suteikti humanitarinę pagalbą, bet ir padėti integruotis, pažinti kitą kultūrą, susirasti naujų draugų, įsitvirtinti ir pažinti miestą, bet ir gauti reikiamą emocinę, psichologinę ir socialinę pagalbą. Svarbus ne tik socialinių paslaugų paketas karo pabėgėliams (mokymo paslaugos vaikams, sveikatos ir socialinių paslaugų teikimas), bet ir emocinė, psichologinė pagalba. Viena yra priimti tokių paslaugų teikimo įstatymus, o kita yra garantuoti, kad karo pabėgėliai sulauks kokybiškos paslaugos. Siekdama suprasti karo pabėgėlius ir jiems padėti, Lietuva turi atkreipti dėmesį į pačios Ukrainos visuomenės dinamiką. Ukraina yra didelė valstybė, kurioje gyvena įvairių kultūrų žmonės, todėl mūsų šalį pasiekia įvairių tautybių, konfesijų,

skirtingomis kalbomis kalbantys pabėgėliai, su kuriais Lietuvos visuomenė turi tinkamai komunikuoti, ir jiems visiems suteikti visokeriopą pagalbą. Nesėkminga komunikacija su karo pabėgėliais gali sukelti nemalonių situacijų, visuomenės radikalizavimą ir įtampas, kurios tik pakenks nuo karo bėgančių žmonių integracijai.

Labai svarbus valstybės tikslas yra pabėgėlių integracija ir išlaikymas Lietuvoje. Juo integracija bus veiksmingesnė, juo daugiau pabėgėlių integruosis ir pasiliks Lietuvoje, o mūsų visuomenė lengviau juos priims, kils mažiau konfliktų ir nepasitenkinimo. Šiai pagalbai suteikti vien nevyriausybinių organizacijų pastangų nepakanka, todėl organizacijos „Septynios akimirkos“ aktyvistai ragina Panevėžio savivaldybę dėti daugiau pastangų, ypač aprūpinant pabėgėlius bent minimaliu būstu, neformaliojo ugdymo, sveikatos, psichologo paslaugomis, suteikiant teisinę informaciją.

Susibūrę Kelmės, Panevėžio, Biržų, Kupiškio, Zarasų, Varėnos ir Kėdainių nevyriausybinių organizacijų atstovai planuoja ir toliau bendradarbiauti bei kviesti prisijungti kitų miestų bei rajonų aktyvius piliečius ir jų organizacijas kartu stiprinti gebėjimus remiantis duomenimis analizuoti problemas, jas identifikuoti, viešinti ir taip padėti savivaldybėms jas spręsti.

Vilniaus politikos analizės instituto informacija

Projektą remia Aktyvių piliečių fondas